

Mušičev Stanko.

Mal, nekoliko suh, na precej upalih licih lahno, komaj vidno rdečico, črnih las, enakobarvenih, živih oči in gibčen, silno gibčen — —

Tak je bil.

Ljudje so govorili o njem, da ima v rokah in nogah živo srebro . . .

S sestrico Anico sta bila dvojčka. Od rojstva slabotna sta se le polagoma razvijala. Anica, majhno, blede bitje, spominjajoče na cvetko vzraslo brez oživljajočih solnčnih žarkov, mnogo šibkejša od Stanka, je izdihnila po dveletnem hiranju mlado dušico. Stanko pa je rasel in rasel; čim starejši je bil, tem čvrstejše mu je bilo telo. O njegovi prvotni slabotnosti so pričala le blede lica in vitka, malo koščena rast; o njegovi živahnosti in razposajenosti pa oni dve jasni, pod gostimi, črnimi obrvmi žareči se očesci, pričalo sploh vse njegovo gibanje in vedenje . . .

Isto leto kakor njega je krstil priletni, srebrnolasi župnik tudi Varganovega Vladka, Krakarjevega Petra in mene. Tri in pol leta star je odšel Varganov za Anico.

Iz sosednje vasi se je pritepla davica. Tiho, potuhnjeno se je vkrala v naše selo in si izbrala Vladka za svojo žrtev.

Takrat smo bili še majhni in nismo pojмили, kaj je smrt. Z ravnodušjem smo gledali, ko so nam pokazale matere štiri mladeniče, nesoče Vladkovo truplo k večnemu miru. Z ravnodušjem in brez sočutja smo poslušali mračne glasove mrtvaškega zvona . . .

Ostali smo torej samo trije: Stanko, Peter in jaz. In ti trije smo se plazili po vasi ter stopicali od hiše do hiše, dasi v samih srajčicah segajočih do petá. Čutili smo, da smo si enaki, ker smo rojeni istega leta. In ker se družijo radi enaki z enakimi in smo občutili v sebi nagnjenje do igranja, skakanja in kričanja, smo se igrali, skakali in kričali po svoji volji. V tem nas ni nikdo oviral, saj smo bili še otroci, katerim prvič ne zameri nikdo, drugič pa jim privošči vsakdo rad njihovo veselje.

V izumitvi iger in sploh pri igranju je bil Stanko prvi. Pokazal nama je razne igre. Med drugim je naju naučil igrati se „konjičke“. Vtaknil nama je med zobe droben klinec, na njega konca pa je privezal vrvici, prijel za nju in hi! — šli smo po vasi, kolikor so nam pripuščale mlade noge. Včasih se nam je pridružila Kastelčeva Mimica, zlasti če smo se igrali pri lvčevem skednju, mešali tamošnji prah in se valjali po njem. Pa kaj bo to dete! Za eno celo leto mlajša naj bi se igrala z nami? Ker ni tega dopuščala naša čast, smo jo večkrat odgnali to pridno malo Mimico. Toda na starejše, ki so nosili že hlače, smo gledali s spoštovanjem in jako radi bi se jim bili pridružili, pa oj nesreče! — tudi oni so čuvali svojo čast in ravnali z nami prav tako kot mi z Mimico.

No, tudi mi smo dobili hlače in kmalu za hlačami novo dolžnost — obiskovati šolo. Bili smo ponosni in smelo ter veselo smo stopali v začetku prvega šolskega leta v čisto novih oblekah par za parom iz šole v cerkev k sv. maši. Mislili smo, da zvoné v zvoniku z vsemi štirimi in da klenkajo — vse nam na čast, nam, ki gremo prvič v šolo. Kako bi ne bili ponosni?

A nam trem je hitro zamrzela šola, posebno Mušiču. Za njegovo živo, nikdar mirujočo naravo ni bil šolski mir. Komaj smo čakali konca šolskega pouka, da smo jo skokoma udrli domov in potem na travnike . . . dan za dnevom, dokler nas niso presodili stariši dovolj velikim, da lahko ženemo živino na pašo. Odtakrat pa smo vzeli po šoli vsak svoj kos kruha, sneli šibo, visečo na zunanji steni hleva, odklenili živino od jasli in jo gnali past na zeleno, sočnato travo.

Tu na širokem, prostranem polju je ugajalo Stanku. Letal je od kraja do kraja, drvil se med blagom, prerival se zdaj s tem zdaj z onim, vriskal, in oči so se mu svetile gole radosti.

Celó mirni Kastelčevi Mimici je napravil dela. Prignala je namreč s seboj redno poleg krave srednjevelikega, črnega ovna s precej zavitimimi rogovi. Oven je bil krotek, dokler mu ni vzbudil Mušič hudomušnosti. Tako dolgo ga je suval z rokami v čelo in se vrtil ž njim po pašniku, da ga je navadil trkanja. Poslej se je pa zaletel oven v vsakega, kdor se je obrnil pred njim toliko nerodno, da je mislil, da se hoče ž njim trkati. Tudi v Mimico se je zagnal pogostoma, posebno zvečer, ko ga je naganjala domov. Enekrati jo je celo podrl na tla. Ob sličnih prilikah smo jo prihiteli braniti vsi s šibami. Oven za trdno prepričan, da se namerava po Stankovi navadi ravnati ž njim vsa četica pastirjev, se nam je nastavljal z rogmi nekaj časa, glavo nagibal na stran, ter se pripravljaj na skok, a uvidel je, da mu preti nevarnost, pa je rajše zbežal in zdiral po prašni cesti za domov se vračajočo živino. Tu je korakal prvi, zmajeval z glavo in meketal, kakor da mu ne prija tako življenje brez bodenja in ruvanja.

V vročem juliju in avgustu smo se kopali. Živino pa smo nagnali v gozd. V senci snežnobelih bréz z drobnim, srčastim, bledozelenim listjem, je bila varna pred muhami in je imela paše na rastoči resi. Mi pa smo stekli k potoku. Vil se je kot srebrna nit med zlatim klasjem rodovitnega polja, med dolgimi, s pisanimi rožicami posutimi travniki in izginil v gozdu med grmovjem in visokim, gostolistnim drevjem. Navadno je bil len potoček z mirno, gladko površino, ki se je vznemiril le, kedar je zapihal veter. Tedaj se je vzdigoval na njem valček za valčkom, ki so pljuskali ob bregove in se razbijali ob njih. Ob njem stoječe starikave vrbe so se priklanjale; njih veje so se pripogibale vedno nižje in nižje, poljubljale potočkove valčke in se zopet vzdigavale.

Ako pa je deževal nepretrgoma nekaj dni, je narastel potok, prestopil strugo in se razlil po bližnjih njivah in livadah. Šumel je in se penil. Rujavo-umazani valovi so se zaganjali besno ob bregove in jih izpodjedali. Vrbe so stale do polovice v vodi; njihove veje pa so bile sklonjene in njih konce je zalivala voda.

V njem smo se kopali. V plitvi vodi oni, ki so se šele učili plavanja, drugi nižje v globokejši. Med učečimi smo bili i mi trije: jaz, Peter in Stanko. Kakor je naju prekašal vitki, gibčni, okretni Mušič sicer s svojim naglim kretanjem, tako se je umel gibati tudi v vodi. V malo dneh se je priučil plavanju in se pridružil pod nami se kopajočim, med tem ko sva se tolažila midva z nado, da se naučiva gotovo prihodnje leto.

Toda to, kar sem se vam namenil povedati, se je zgodilo proti koncu septembra, popoldne nekega jesenskega dne.

Solnce je sijalo medlo izza sivkastih oblačkov in skopo obsipavalo zemljo s svojimi mrtvimi žarki, narava je umirala in hladen veter je pihal od severa.

Tisto popoldne je pasel Stanko z menoj in Krakarjevim ob potoku čisto na robu gozda. Ker se nam je zdelo mrzlo, smo si nanесли drv in zakurili. Grmada se je razgorela, krvavordeč plamen je švigal visoko v zrak, vsedli smo se okoli ognja ter zrlj v prasketajoča drva, od katerih so odskakovale bledežareče iskrice, in v tenki belkasti dim, zibajoč se v zraku nad ognjem liki mali, prozorni meglici. Ko smo opazili veliko množino žerjavice, ki se je napravila na gorišču, nam je šinila v glavo misel, da bi bilo dobro, če bi imeli krompirja, da bi si ga spekli. Na naši strani ga ni bilo, pač pa onkraj potoka na njivah. A kdo bi šel čez vodo ponj?

„Jaz!“ se je oglasil Mušič. „Čez potok preplavam (bil je na onih krajih globok), napulim na Koritnikovi njeni krompirja, ga vama pomečem čez vodo in pridem zopet nazaj.“

„Ali se ne bojiš vode?“ je ugovarjal Peter. „Vidiš, kako je temna in lena? Niti valček se ne gane na njeni gladini. Glej, kako mračno, kako mrzlo, kako ledeno nas gleda s svojimi temnozelenkastimi, velikimi očmi! Aj, jaz se bojim potoka; danes je strašen.“

„Ti da, a jaz ne! Glej me!“

Živahno in naglo, kakor je bil sploh, je skočil k bregu, se slekel in se spustil v vodo. Videla sva, kako se je zmajala, kako so pljusknili valovi, za hip se zgrnili nad Stankom, pa že v istem trenutku se je prikazalo njegovo telo spet na površju. Plaval je na nasprotno stran. Ko je bil že skoro pri breĝu, je zavil okoli vrbovega grma, da bi lažje zlezal na kopno. Toda ravno, ko je zavil, je zaklical na pomoč in hkrati izginil pod vodo. Prikazal se je še dvakrat . . . trikrat na površje, potem ne več. Voda se je še nekaj časa penila na onem mestu, kjer je izginil, delali so se valčki, šumela je, pa kmalu se je umirila.

Potok je bil zopet miren. Črn oblak je priplul, zakril še tisti kos solnčnih žarkov, ki so sijali tedaj, in potok je bil še mračnejši, hladnejši, še strahnejši kot prej.

Nadenj se je vlegla temna, gosta senca . . .

Mene in Krakarja se je polotil strah. Popustila sva živino in tekla domov pravit, da je Stanka požrla voda.

Prijel ga je krč.

Ribiči so ga iskali tisti in naslednji dan, a našli so ga šele tretji dan precej daleč od mesta, kjer je utonil.

Njegovo truplo je bilo veliko bolj koščeno kot prej, bleda lica s komaj vidno rdečico so začrnela, prej živi, črni očesci sta gledali stekleno in mrtvo, med lasmi se mu je nabralo nekaj povodnje trave in blata, in pesti je stiskal, kakor bi se hotel nečesa oprijeti. — — *J. M.*

Pesmice moje . . .

Pesmice moje,

Ah, kam ste zletele —

Li v gajec zeleni?

Na gôre li bele?

V gaju zelenem

Bi vjele vas ptičke —

Naslajale z vami

Bi drobne jezičke . . .

Z mrzlih snežnikov

Bi žalostno zrle,

Utihnile večno,

Zaspale, zamrle — —

V gajec, na gôre

Zletelé vé niste —

Pojoč poletele

Ste v čiste dušice.

Vneslav.

Do domovja.

Kam li misel moja zdaj hiti?

Do domovja.

Kam li nada sladka plava mi?

Do domovja.

Kam vse želje zdaj mi spejejo?

Do domovja.

Kam li vetrci vsi vejejo?

Do domovja.

Kam li ptička v dalje tja leti?

Do domovja.

Kam meglica bela zdaj hiti?

Do domovja.

Ah, vse zdaj hiti v daljave proč —

Do domovja.

Samo jaz ne smem do ljubih koč:

Do domovja.

Cvetko Slavin.

